

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

УРЕДНИЦИ

Проф. др Драган Станић
Проф. др Срето Танасић

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

Проф. др Драган Станић
Проф. др Срето Танасић
Проф. др Александар Милановић
Проф. др Виктор Савић
Проф. др Исидора Бјелаковић

ПРИРЕДИЛИ

Проф. др Исидора Бјелаковић
Проф. др Виктор Савић

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. др Драгана Мршевић-Радовић
Проф. др Мато Пижурица
Проф. др Душанка Вујовић

Штампање ове књиге омогућило је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије

ПОЛОЖАЈ СРПСКОГА ЈЕЗИКА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ

ИЗАЗОВИ, ПРОБЛЕМИ, РЕШЕЊА

Зборник саопштења с округлог стола
одржаног у Матици српској
3. јула 2021. године

Нови Сад • МАТИЦА СРПСКА
Београд • ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

2021

САДРЖАЈ

САОПШТЕЊА

Иринеј (Буловић), епископ бачки, Положај српскога језика у савременом друштву	9
Срето Танасић, Закон против српског језика – прилог рушењу српског идентитета	13
<u>Предраг Пипер</u> , Поводом Закона о родној равноправности	21
Јелица Стојановић, Положај српскога језика у савременој Црној Гори – у контексту прошлог и будућег	27
Софија Милорадовић, Чиме се обезбеђује родна равноправност?	31
Рајна М. Драгићевић, Насилна феминизација као напад на флексибилност лексичке норме српског језика	33
Весна Ломпар, „Родно осетљив језик“ и питање израде уџбеника	39
Милош М. Ковачевић, У каквом су односу Закон о родној равноправности и Закон о језику и писму	41
Вељко Ж. Брборић, Размишљање о српском језику у седам тачака	57
Јованка Радић, Сврха и последице „уродњавања“ српског језика	65
Рада Стијовић, Да ли род именица дисквалификује родну равноправност?	81
Миланка Бабић, О статусним проблемима српског језика у вези са Законом о родној равноправности	87
Јордана Марковић, У духу језика и по слову закона	91
Зорица Никитовић, Функција језика у глобалистичким процесима дехуманизације човјечанства	95
Милан Ајџановић, Две стране	99
Владан Јовановић, Поводом тзв. Закона о родној равноправности	103
Марина Спасојевић, Језик мимо граматике: о тзв. родно сензитивном језику	107
Наташа Вуловић Емонс, Језик и стварна права жена	113

Ана З. Мацановић, Творба мовираних фемининума у Приручнику за употребу родно осетљивог језика (2019)	117
Марина Јањић, Језик наш насушни – српски језик у актуелном друштвеном контексту	123
Ана Јањушевић Оливери, Српски језик vs. родно осетљиви језик (о неосјетљивом сецирању српског језика)	129
Сања Ж. Ђуровић, Нормативна (не)прихватљивост мовираних фемининума у оквиру Закона о родној равноправности	135
Александар Милановић, Језичке игре: „Лепи Јане, рибарке старе дете један“ .	141
Виктор Савић, Укидање језичке норме поништава људске слободе и разара природу и јединство српског језика	147
Исидора Бјелаковић, Облигаторност „родно осетљивог језика“ – одраз стварних потреба друштва или идеолошко наметање?	157
Иван Негришорац, Родна осетљивост, језичка структура и језички израз: шест не баш неважних напомена	163
Јован Делић, Законодавно разарање српског језика	183
Ксенија Марицки Гађански, Српски језик – цивилизацијска тапија српског народа	187
Александар Јовановић , Велики идеолошки центрифугални поход. О српском језику, књижевности и школским програмима	191
Петар Пијановић, Октроисани језик	197
Бошко Сувајдић, О српском језику	201
Валентина Питулић, Родна равноправност и одговор усмене традиције	205
Слободан Антонић, Феминизам и језички инжењеринг	213
Богољуб Шијаковић, Филолог и светиња језика	225
Часлав Д. Копривица, Чији је српски језик? Начелна размишљања наспрам једне сасвим „нечелне“ ситуације	229
Драго Перовић, Насиље над језиком	241
Драгољуб Петровић, Тезе о разарању Срба и њиховог језика	245
Бранислав Ристивојевић и Слободан Орловић, Закон о родној равноправности против Устава Републике Србије: да ли је Србија добила други службени језик?	249
Миленко П. Радић, Поводом усвајања Закона о родној равноправности и Закона о изменама и допунама закона о забрани дискриминације	259
ЗАКЉУЧЦИ	265
ПРИЛОЗИ	
Мирослав Николић, Природни и граматички род именица	287
Божо Ђорић, Граматички род и питање полне дискриминације у језику . . .	303

Предраг Ј. Пипер, О социјалним феминативима у српском и другим словенским језицима	319
Дарко Пејовић. Интервју: Јасмина Грковић-Мејџор, академик. Закон о родној равноправности угрожава уставне слободе	351
ПРИКАЗ	
Ана З. Мацановић, Језик наш родно осетљиви у приручној литератури	357

Др Владан Јовановић

ПОВОДОМ ТЗВ. ЗАКОНА О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ

Такозвани Закон о родној равноправности,¹ који је усвојила Скупштина Србије 20. маја 2021. године, по својој суштини представља закон против српског језика, а самим тим против целокупног стваралаштва на српском језику, како оног које је досад стварано, имајући у виду преиспитивање суштинских људских и моралних вредности које се Законом наговештавају, тако и оног будућег које се ригидним члановима Закона идеолошки усмерава у једном правцу, предвиђајући високе новчане казне за оне који се не придржавају Законом прописаних „језичких“ норми. О томе да је Закон о родној равноправности усмерен против српског језика и да се његовим ступањем на снагу над њим врши насиље, благовремено је у виду саопштења и одлука стручну и ширу јавност обавештавао Одбор за стандардизацију српског језика, свеакадемијско и свеуниверзитетско научно тело основано с циљем очувања и унапређења норме српског књижевног језика. Пре него што је Закон званично био усвојен, а и после тога, о последицама његове примене по српски језик, а нарочито по његову граматику и норму, поред чланова поменутог одбора своје ставове поводом Закона изнели су и други истакнути лингвисти, међу којима се нарочито истичу они са србистичких катедара, чланови САНУ, Матице српске, Института за српски језик САНУ и други. Чињеница да се одредбама Закона не задире само у домен основног споразумевања и комуникације међу говорницима српског језика, већ и у све друге домene језичког стваралаштва – науку, културу и духовност – навела је стручњаке многих научних области, представнике културних установа, црквене великодостојнике и представнике мањинских верских заједница да изразе противљење овом закону, чиме се јасно закључује да се питање употребе српског језика у светлу насилних промена у језику не тиче само једне струке – лингвистичке односно србистичке – већ да је реч о проблему који задире у све сфере друштва и у свакодневни живот.

---

¹ < <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2021/52/3/reg?fbclid=IwAR1tvje9ljSS7Y3zupNXGEX0yat4Zs7vBHQICDDR60HDiWQ557i-SO9rhfXA> > 21. 6. 2021.

Стручњаци из области науке о српском језику сагласни су у томе да се применом „родно осетљивог језика“ спроводи насилна промена српског језика која задире у његову структуру, тј. граматiku, која представља највише талнији део језичког бића. Теоријска потпора поменутом закону разрађена је у Приручнику за употребу родно осетљивог језика, који је настао на основу пројекта који је финансирала Европска унија.² У њему је изнета идеолошка матрица новог, реформисаног српског језика (издата на латиничком писму, што такође представља интегрални део те матрице), у којој се српска јавност позива на промену „postojeće situacije u jezičkoj politici u Srbiji“, а то је, истиче се, „danas jedan ... u nizu koraka koje treba preduzeti da bi se obezbedile jednake šanse za sve građanke i građane Srbije“. У овој констатацији садржане су две неистине с циљем да се обмане јавност. Једна је та да је постојећа језичка политика односно њена норма одговорна за дискриминацију према „грађанкама“ Србије, а друга је да ће се применом „родно осетљивог језика“, тј. применом новопрписане норме по којој се не признаје неутралност мушког граматичког рода већ се граматички мушки род у значењу особа изједначава са значењем природног пола, што значи да речи којима се упућује на особе морају имати флективне односно творбене наставке за мушка и за женска лица, решити дискриминација према особама женског пола, о чему конкретније говори следећи цитат из поменутог приручника: „Rodno osetljiv jezik ne podrazumeva samo imenovanje žena koje obavljaju određena zanimanja ili vrše određene javne funkcije, iako je ovaj domen njegove primene naročito važan, već je istovremeno i na čin da se eliminiše svaki oblik rodno zasnovane diskriminacije“ (истакао В. Ј.). За граматiku српског језика је неприхватљиво изједначавање граматичког рода и пола у природи. Захтев за корекцијом структуре српског језика која је изражена у Закону у супротности је са општелингвистичким законом језичке економије, а, такође, обавеза уподобљавања назива за носиоце занимања, звања, титуле и сл. називима у којима се експлицира припадност (женском) полу последица је неразумевање језичких чињеница и покушај насилног инжењеринга у језику за потребе родне (и трансродне) идеологије. Та идеологија под плаштом заштите жена од дискриминације (која је, узгред речено, неспорна за сваког словесног човека, а законски гарантована Уставом Републике Србије³ (члан 21), Законом о забрани дискриминације⁴ итд.) жели управо супротно, да уведе дискриминацију по разним основама у српско друштво, да направи јаз између мушкараца и жена, али не само између њих јер су намере родних идеолога далекосежније, што се лепо види на примеру увођења у Закон појма *rog*, засад као алтернативе појму *ћол*, а с перспективом да га у будућности замени, проглашавајући потом појам *ћол* цивилизациј-

² Cvetinčanin Knežević – Latatović 2019. <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2019-07/Priruc%CC%8Cnik%20za%20upotrebu%20rodno%20osetljivog%20jezika_latinica.pdf> 21. 6. 2021.

³ < https://www.srbija.gov.rs/view_file.php?file_id=2391&cache=sr > 28. 6. 2021.

⁴ < <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2009/22/1/reg/>> 23. 6. 2021.

ски превазиђеним. Према актуелном Закону *род* и *йол* нису исто, при чему се термину *род* даје предност у односу на термин *йол*, пре свега смештањем овог појма у назив Закона, а потом се та предност примећује у самим контекстима у којима је *род* алтернатива појму *йол* или чак његов натпојам, о чему сведоче цитати из Закона: „Не сматра се дискриминацијом прављење разлике, искључивање или давање првенства због особености одређеног посла код кога пол, о д н о с н о р о д представљају стварни и одлучујући услов обављања посла“ (из члана 27), затим употреба придева *родни*, нпр.: „Не сматра се дискриминацијом предузимање подстицајних мера ради запошљавања и samozapoшљавања теже запошљивих категорија лица, као што су жене, труднице, породиље, ... о с о б е д р у г а ч и је с е к с у а л н е о р и ј е н т а ц и је и р о д н о г и д е н т и т е т а...“ (из члана 27) итд. Овим законом, дакле, узурпирају се све надлежне установе задужене да воде бригу не само о српском језику него и о образовању деце школског узраста, јер Закон налаже да се оне потчине идеолозима нове стварности задуженим за доследно спровођење одредби, о чему сведоче и ови цитати из члана 37 Закона о родној равноправности: „Органи јавне власти и послодавци који, у складу са законима и другим прописима, обављају послове у области образовања и васпитања, науке и технолошког развоја дужни су да: 1) укључе садржаје родне равноправности приликом доношења планова и програма наставе и учења, односно студијских програма, приликом утврђивања стандарда уџбеника, наставних метода и норматива школског простора и опреме и да у наставне програме и материјале, на свим нивоима образовања и васпитања искључе родно стереотипне, сексистичке садржаје, укључе садржаје везане за родну равноправност у циљу превазилажења родних стереотипа и предрасуда...“, а на држави Србији је да све то додатно и финансира из средстава грађана који нису ни били питани да ли желе овакав закон, што потврђује следећи цитат: „2) [Органи јавне власти су дужни да] обезбеде подршку образовним програмима и научним истраживањима који се финансирају из јавних средстава ради доприноса у промовисању родне равноправности и превазилажења родних стереотипа“.

Реформисање српског књижевног језика према начелима родних идеолога подразумева моментално стварање родно осетљивог језика, пошто таквог језика још увек нема. Резултат њиховог језичког инжењеринга био би измишљени српски језик за чији опис су, као и код сваке реформе, потребни нов правопис, речник и граматика. Будући да је овај захтев немогуће испунити без озбиљних последица по наш језички и културни идентитет, а тешко је и замислити да би водеће установе науке и културе као што су Српска академија наука и уметности и Матица српска на тако нешто пристале, једини правични излаз из ове ситуације јесте да Уставни суд Републике Србије прогласи неуставним Закон о родној равноправности.

Институт за српски језик САНУ
Београд

vladan.jovanovic@isj.sanu.ac.rs